

ЮБІЛЕЇ • ANNIVERSARIES

Український журнал дитячої ендокринології.— ISSN 2304-005X (Print), ISSN 2523-4277 (Online).— 2025.— № 3.— С. 4—5.

До ювілею Олени Ігорівни Плехової

Олена Ігорівна Плехова народилася в 1945 році в м. Харкові в сім'ї лікаря. Наукові дослідження розпочала ще в студентські роки. Після закінчення з відзнакою Харківського медичного інституту отримала рекомендацію на наукову роботу та вступила до аспірантури при Харківському НДІ охорони здоров'я дітей і підлітків. У 1973 р. захистила кандидатську дисертацію на тему «Про участь серотоніну в регуляції функції статевих залоз». Брала активну участь у виконанні наукової тематики, впровадженні нових біохімічних методів визначення гормонів і біологічно активних речовин.

У 1975 р. обрана на посаду старшого наукового співробітника, у 1979 р. отримала звання старшого наукового співробітника, а у 1981 р. очолила лабораторію вікової ендокринології. У 1986 р. призначена заступником директора інституту з наукової роботи.

О.І. Плехова — засновник школи дитячої ендокринології. Основним науковим напрямом її досліджень є визначення нейрогормональних механізмів статевого дозрівання за умов фізіологічного та патологічного пубертату.

У 1988 р. захистила докторську дисертацію на тему «Статеве дозрівання дівчаток та механізми формування його затримки», в якій переконливо довела роль моноамінів як важливої ланки регуляції становлення статевої системи й виникнення її порушень. Результати фундаментальних досліджень стали підґрунтям для створення принципово нових способів діагностики, прогнозування перебігу та лікування ендокринопатій пубертатного періоду, впровадження яких дає змогу поліпшити

своєчасну діагностику, призначити відповідну терапію та запобігти прогресуванню хвороби.

Олену Ігорівну завжди цікавили соціально орієнтовані наукові дослідження. Чорнобильська катастрофа поставила перед науковцями нові завдання — визначення стану здоров'я опромінених дітей, евакуйованих із 30-кілометрової зони, а також відселених із регіонів, забруднених радіонуклідами. Із 1987 р. під керівництвом О.І. Плехової в інституті розпочато дослідження цієї проблеми. Визначено особливості соматостатевого розвитку дітей, стану імунної, ендокринної, нервової та серцево-судинної систем, що сприяло розробці заходів з оздоровлення дітей.

Одночасно в інституті розпочато дослідження поширеності порушень статевого розвитку хлопців. У 1990-х роках їх проводили під керівництвом професора Плехової. Визначено патогенез найпоширенішої патології статевого дозрівання хлопців (його затримки), роль спадкових чинників і чинників довкілля, розроблено принципово нові підходи до прогнозування виникнення та перебігу захворювання, запропоновано нові технології лікування, на які отримано патенти. Під керівництвом Олени Ігорівни встановлено особливості статевого розвитку хлопців у сучасному соціумі залежно від місця проживання, розроблено вікові нормативи, визначено чинники ризику порушення статевого розвитку.

Із 1998 до 2006 р. під керівництвом О.І. Плехової проведено комплексне дослідження чинників ризику розвитку та прогресування гіпоталамічного синдрому в хлопчиків. Уперше запропоновано використовувати метформін, ліпоєву кислоту, пре-

парати, спрямовані на нормалізацію біосинтезу мелатоніну в комплексному лікуванні хворих із гіпоталамічним синдромом.

Професор Плехова очолила дослідження перебігу дифузного нетоксичного зоба в підлітковому віці, як найпоширенішої тиреопатії в дитячому віці. Визначено поширеність цієї патології серед дитячого населення в регіоні з легким йододефіцитом на етапах статевого дозрівання. З'ясовуються імуногормональні механізми його впливу на розвиток дитячого організму. Доведено, що поряд із йододефіцитом на перебіг захворювання впливають спадкові чинники та чинники довкілля (забезпечення есенціальними мікроелементами й вітамінами, спосіб життя, стан соматичного та психічного здоров'я, вік і стать дитини).

Олена Ігорівна брала участь у роботі наукових форумів різного рівня, організації та проведенні науково-практичних конференцій, симпозіумів на базі інституту та виданні їхніх матеріалів, входила до складу редколегій низки наукових журналів, була членом президії Асоціації дитячих ендокринологів України, очолювала інститутську комісію з впровадження результатів у практику охорони здоров'я,

розвитку співробітництва як з науковими установами, так і із закладами практичної охорони здоров'я.

Професор Плехова щедро ділилася знаннями з молоддю, допомагала визначити напрями досліджень і забезпечити їхнє виконання. Під її керівництвом виконано 2 докторські та 10 кандидатських дисертацій.

О.І. Плехова є автором і співавтором понад 330 наукових праць, зокрема 7 монографій, 25 патентів і авторських свідоцтв, 13 методичних рекомендацій. Упродовж багатьох років була членом двох спеціалізованих рад з ендокринології та президії Асоціації ендокринологів України. Нагороджена орденом «Знак Пошани», знаком «Відмінник охорони здоров'я», Почесною грамотою МОЗ України, Почесними грамотами Президії НАМН України.

Колектив Інституту охорони здоров'я дітей та підлітків, Асоціація дитячих ендокринологів України, редакція «Українського журналу дитячої ендокринології», колеги, учні, друзі щиро вітають Олену Ігорівну з ювілеєм і бажають здоров'я, щастя, успіхів та натхнення!